

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“Затверджено”
на Методичній раді ОДЕКУ
Голова ради
_____ проф. Гопченко Є.Д.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ
“ПОЛІТОЛОГІЯ”
ДЛЯ СТУДЕНТІВ III-IV КУРСІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
ВСІХ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ.

“Затверджено”
на засіданні робочої групи
методичної ради “Заочна
та післядипломна освіта”
Протокол №__ від _____ р.
Керівник групи _____ С.М.Степаненко

“Затверджено”
Декан заочного факультету
_____ Є.Л.Бояринцев

“Затверджено”
на засіданні кафедри
українознавства та соціальних наук
Протокол №__ від _____ 2004 р.
Зав. кафедри _____ Бубнов І.В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ “ПОЛІТОЛОГІЯ”**

Одеса – 2004

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
ДИСЦИПЛІНИ “ПОЛІТОЛОГІЯ”
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ІІІ ТА ІV КУРСІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
ВСІХ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ.

Затверджено
Методичною радою університету
протокол №___ від_____ 2004 р.

Одеса - 2004

**Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни
“Політологія».** / Бубнов І.В. – Одеса, ОДЕКУ, 2004. – 54 с.

Методичні вказівки призначені для студентів III-IV курсів заочної форми навчання всіх напрямків підготовки.

Вступ

Мета методичних вказівок – допомогти студентам заочного факультету (всіх напрямків підготовки) у самостійному вивченні та засвоєнні матеріалу базової дисципліни “Політологія”, а також - надання рекомендацій, щодо написання контрольних робіт, що передбачені у відповідності з робочою навчальною програмою цього курсу.

Самостійна робота студентів складається з:

- конспектування та вивчення матеріалу визначених тем та теоретичних питань курсу “Політологія”;
- засвоєння змісту основних понять та термінів з відповідних тем, що є складовою частиною їх базової компоненти;
- виконання тестових завдань та надання відповідей на контрольні питання, що забезпечують самостійну перевірку рівня засвоєння вивченого матеріалу.

В результаті виконання самостійної роботи студенти мають отримати тверді знання в межах розглянутих тем та теоретичних питань, а саме:

- уявлення про основні сучасні світові політологічні школи та їх підходи щодо визначення явищ політики та влади;
- основні етапи розвитку та базові характеристики української політичної думки;
- основні ознаки та умови існування громадянського суспільства та правової держави;
- головні засади та принципи функціонування суспільно-політичних об'єднань у політичній системі;
- найважливіші ознаки сучасних світових політико-ідеологічних доктрин;
- уявлення про сутність, роль та значення політичних конфліктів у політичному процесі тощо.

Виконання самостійної роботи повинно забезпечити формування у студентів відповідних умінь та навичок, а саме:

- виділяти теоретичні, духовні та прикладні аспекти політичного знання, вміло використовувати засвоєні категорії дисципліни “Політологія”;
- орієнтуватись в основних політичних школах, концепціях і напрямках;
- опанувати навички політичної культури, вміння застосовувати політичні знання у професійній і громадській діяльності.

1. Загальна частина

1.1 Мета та задачі курсу

Курс політології є одним із базових навчальних дисциплін загальногуманітарного знання. Політологія використовує дослідні досягнення інших наук при осмисленні родинних понять і робить зворотний вплив на ці науки своїми теоретичними і практичними розробками. Поряд з історією, філософією, правознавством, соціологією й іншими дисциплінами політологію варто розглядати як складову частину процесу формування світоглядної культури майбутніх спеціалістів. На політології лежить велике навантаження у вихованні громадянської самосвідомості студентів, залучення їх до демократичних цінностей.

Мета вивчення дисципліни – забезпечення студентів теоретико-політичними знаннями, що відповідають вимогам сучасного моменту, максимальне ознайомлення їх із світовим досвідом розв'язання актуальних проблем поточного суспільно-політичного життя в Україні. Завдання дисципліни “Політологія” – сформувати у студентів систему логічно завершених базових знань про політику через вивчення таких проблем як: історія виникнення і розвитку політичної думки; політична влада і політичний устрій; діяльність політичних партій, суспільно-політичних рухів та організацій, засобів масової інформації; устрій та функціонування політичних систем; якісні параметри політичних процесів тощо.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- **знати** об'єкт і метод політичної науки взагалі і української зокрема, її понятійно-категоріальний апарат; основні світові політологічні школи, концепції і напрямки, а також характерні риси існуючих вчень про політику; те, що складає сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, конституційних прав людини і громадянина, місце і значення політичної системи і режимів у житті держави і громадянського суспільства; основні політичні партії, громадські організації та рухи; суть та функції держави в політичній системі суспільства;
- **уміти**: виділяти теоретичні та прикладні аспекти політичного знання, усвідомлювати їхню роль і функції в підготовці політичних рішень; розуміти сенс і основні напрямки розвитку світового політичного процесу, геополітичну обстановку, місце і роль України в сучасному світі; опанувати навички політичної культури та її застосування у професійній і громадській діяльності; орієнтуватися в політичних проблемах сучасного українського суспільства; самостійно оцінювати й осмислювати інформацію політичного характеру; розпізнавати різні види владних відносин, специфіку політичної влади, її сутність, структуру, характерні ознаки та функції; орієнтуватися у проблемах розподілу влад, формах державного устрою і формах державного улаштування; давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних партій та лідерів з позицій загальнонаціональних інтересів;

- **бути ознайомленими:** з новітніми теоретичними підходами в процесі реформування політичної системи України на сучасному етапі; з аналізом перспектив України у стосунках із світовим співтовариством та долею демократичних перетворень в країні тощо.

1.2 Тематичний план лекцій та організація самостійної роботи
з навчального курсу “Політологія” для студентів заочного факультету
ІУ курс – “гідрометеорологія”, “екологія”, “комп’ютерні науки”
ІІІ курс – “менеджмент”

№№	Тема	ІУ курс ГМЕК		ІІІ курс “менеджмент”	
		Лекції	СРС	Лекції	СРС.
1.	Політологія як наука і навчальна дисципліна	1	8	1	6
2.	Виникнення та еволюція світової політичної думки	2	10	2	10
3.	Основні етапи та базові характеристики української політичної думки	-	8	-	8
4.	Політика політичні відносини та політичне життя суспільства	1	6	1	6
5.	Влада в суспільстві.	1	6	1	6
6.	Політична система суспільства	-	6	1	4
7.	Держава – базовий інститут політичної системи суспільства	-	12	1	6
8.	Основні політичні режими сучасності. Демократія: сутність, форми та роль у суспільстві	1	8	1	8
9.	Політичні партії та суспільно політичні об'єднання в політичній системі суспільства.	1	10	1	10
10.	Політична еліта і політичне лідерство	-	10	-	10
11.	Політична свідомість і політична культура	1	8	1	8
12.	Характеристика основних світових політико-ідеологічних доктрин	-	12	-	12
13.	Політика і засоби масової інформації	1	8	1	8
14.	Політичні конфлікти	-	6	-	6
15.	Міжнародна політика і система міжнародних відносин	1	8	1	8
	Усього:	10	126	12	116

1.3. Перелік навчальної літератури

1. Декларація про державний суверенітет України. - К., 1991.
2. Конституція України. - К., 1996.
3. Бубнов І.В., Саханенко С.Є. Збірник тестових завдань з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ, 1998.
4. Збірник методичних вказівок з дисципліни «Політологія»/ Укладачі: Бубнов І.В., Мошкова Л.І. – Одеса, ОГМІ, 2001.
5. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ, 1999.
6. Політологія (матеріали до семінарських занять). Укладач - Марчук П.П. – Тернопіль, 1998.
7. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів України. - К.: “Каравела”, 1999.
8. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К.: Видавничий центр “Академія”, 2001.
9. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К. “Вища школа”, 2001.
10. Політологія: терміни, поняття, персоналії, схеми, таблиц. Навч. словник-довідник для студентів. Уклад.: Піча В.М., Хома Н.М. – К.: “Каравела”, Львів: “Новий світ”, 2000.
11. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998.
12. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: “Генеза”, 1997.
13. Потульницький В.А. Теорія української політології. Курс лекцій. – К.: “Либідь”, 1993.
14. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002.

1.4 Контрольні заходи

Для студентів 4 курсу заочного факультету. Напрями підготовки –

“ гідрометеорологія”, “екологія”, “комп’ютерні науки”.

Семестр 7. Контрольні роботи № 1, 2

Іспит

Для студентів 3 курсу заочного факультету. Напрямок підготовки – “ менеджмент”.

Семестр 6. Контрольні роботи № 1, 2

Іспит

2. Організація самостійної роботи

2.1 Повчання по вивченню теоретичного матеріалу

2.1.1 При вивченні теми №1 “Політологія як наука і навчальна дисципліна” необхідно розглянути наступні питання: Предмет та структура політології. Задачі, цілі та функції політології. Методи політичної науки. Місце політології у системі суспільствознавства.

Мета теми: визначення предмету політології; знайомство з її історією, парадигмами, методами і категоріями, виявлення місця політології в системі гуманітарних наук, вивчення основних функцій науки про політику.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політологія, категорії політології, функції політології, порівняльна політологія, політична антропологія, політична демографія, політична філософія, політична соціологія, політична історія, політична психологія, прикладна політологія, парадигми і школи політології, методи політології, предмет політології, основні проблеми дослідження і вивчення політичної науки.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К., 1999. – С.4-8.
2. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.11-26.
3. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.6-23.
4. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка. - К., 2001.–С.4-23.
5. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.5-10.
6. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.9-15.
7. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ,1999. – С.4-6.
8. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.8-32.

2.1.2 При вивченні теми № 2 “Виникнення та еволюція світової політичної думки” необхідно розглянути наступні питання: Міфологічна та філософсько-етична концепції політики у Стародавньому світі: політичні ідеї у країнах стародавнього Сходу (Єгипет, Індія, Вавилон, Китай) та у Античному світі (Стародавня Греція, стародавній Рим). Релігійна концепція політики у період Середньовіччя: політичні ідеї у Європі (А.Августин, Ф. Аквінський) та у державах Сходу (Інб-Хальдун, Інб-Сіна). Новий час: істотна новина в розвитку політичної теорії. Політична думка

доби Відродження. Суспільно-політична думка епохи Просвітництва. Політично-правові вчення в Німеччині у 18-19 ст. Основні напрямки розвитку сучасної західної політології.

Мета теми: усвідомлення генезису політичних ідей, основних етапів їхнього розвитку; розгляд політичної думки класичної давнини і середньовіччя, політичних теорій Нового часу; становлення та утвердження політології як науки; інституювання й теоретичні передумови формування сучасної політичної науки; знання основних національних шкіл і проблемних підходів сучасної західної політології.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: античний поліс, тиранія, аристократія, олігархія, охлократія, політія, демократія, природне право, раціоналізм, теорія «суспільного договору», теорія поділу влади, утопічний соціалізм, невідчужувані права особи, конституціоналізм, біхейвіоризм, верифікація, детермінізм, поведінкова політологія, психоаналіз, телеологічний підхід, політичний плюралізм, громадська думка, прагматизм, позитивізм.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Політологія (матеріали до семінарських занять) Упорядник - Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.16-33.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К., 1999. – С.14-36.
3. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.38-101.
4. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.24-33.
5. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К., 2001. – С.36-55.
6. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ,1999. – С.10-14.
7. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.33-92.

2.1.3 При вивченні теми №3 “Базові характеристики української політичної думки” слід звернути увагу на розгляд наступних питань: Пам'ятки політичної думки Київської держави. Політична думка перехідного періоду (XIV - перша половина XVI ст. ст.). Українська політична думка в період від Люблінської унії до козацько-гетьманської держави. Політична думка України у козацько-гетьманську добу. Українська політична думка XIX ст. Українська політична думка першої половини XX ст.

Мета теми: усвідомлення основних концепцій суспільно-політичної думки княжих часів; характеристика особливостей політичної думки

перехідного періоду; аналіз характерних рис української політичної думки від Люблінської унії до козацько-гетьманської держави; розкриття поглядів українських мислителів козацько-гетьманської доби на державно-правовий розвиток України; виділення характерних рис української політичної думки ХІХ ст.; порівняльний аналіз поглядів представників різних ідеологічних течій в українській політичній думці І пол. ХХ ст.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: концепція "богоугодного володаря", концепція "князівського одновладдя", Кирило-Мефодієвське товариство, автономія, народницько-демократичний рух, панславизм, федералізм, соціальне месіанство, егалітаризм, націоналізм, "інтегральний" націоналізм, полемічна література, державницький націоналізм, національна ідея, класократія, анархосоціалізм, "народництво".

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Бегей І. Юліан Бачинський: соціал-демократ і державник. – К.: Основні цінності, 2001. Сер. "Спадщина".
2. Політологія (матеріали до семінарських занять). Упорядник - Марчук П.П – Тернопіль, 1998. - С.34-52.
3. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К., 1999. – С.37-43.
4. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: "Астон", 1998. – С.141-157.
5. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: "Генеза", 1997.
6. Потульницький В.А. Теорія української політології. Курс лекцій. – К.: "Либідь", 1993.
7. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: "Либідь", 2002. – С.93-148.

2.1.4 При вивченні теми № 4 "Політика, політичні відносини та політичне життя суспільства" слід звернути увагу на розгляд наступних питань: Політика як соціальне явище. Місце і роль політики у житті суспільства. Взаємодія політики з іншими сферами суспільного життя. Політичні відносини: суттєвість та форми. Суттєвість політичного життя та причини його виникнення. Зміст та тенденції розвитку політичного життя. Особливості політичного життя у сучасній Україні.

Мета теми: усвідомлення сутності політики, її структури і функцій; характеристика основних концепцій політики; визначення основних елементів політики та їх функцій; розкриття змісту основних теорій щодо меж просування політики в життя суспільства; ознайомлення з структурно-функціональними вимірами політичного життя; з'ясування ролі політики у сучасному розвитку українського суспільства.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політика, витoki політики, рівні функціонування політики, структура політики, функції політики, види політики, теологічне пояснення політики, біологічна теорія політики, інституціональне визначення політики, натуралістичне пояснення політики; психологічна теорія політики, соціально-економічна теорія політики, правові політичні теорії.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Політологія (матеріали до семінарських занять) Упорядник - Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.7-15.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К.,1999. – С.9-13.
3. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.26-38.
4. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.25-49.
5. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка. - К., 2001. – С.24-35.
6. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.5-10.
7. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.7-9.
8. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ,1999. – С.7-9.
9. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.149-170.

2.1.5 При вивченні теми № 5 “Влада в суспільстві” слід звернути увагу на розгляд наступних питань: Влада як системоутворюючий чинник політичної системи. Основні концепції політичної влади. Форми та механізм політичної влади. Класифікація влади в суспільстві.

Мета теми: аналіз змісту, структури і мотиваційних основ політичної влади, механізму її здійснення; характеристика співвідношення ефективності і легітимності політичної влади, виділення основних видів влади, характеристика ознак влади та її головних функцій, аналіз основних наукових підходів до трактування політичної влади, розуміння відмінностей між політичною та державною владою.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: крaтологія, влада, система влади, політична влада, верховенство влади, всезагальність влади, легальність влади, легітимність влади, рівні легітимності (ідеологічний, структурний, персональний), ресурси влади, панування, типи легітимного панування (традиційне, харизматичне, легальне), авторитет влади, структура влади, функції політичної влади, політичне панування, моноцентричність влади.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Політологія (матеріали до семінарських занять) Упорядник - Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.53-68.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. -К., 1999. –С.76-81.
3. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.208-219.
4. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.114-127.
5. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К.,2001.– С.238-253.
6. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.10-19.
7. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.148-159.
8. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ,1999. – С.15-17.
9. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.172-197.

2.1.6 При вивченні теми № 6 “Політична система суспільства” слід звернути увагу на розгляд наступних питань: Поняття політичної системи та механізм її функціонування. Структура та функції політичної системи. Політичні інститути та їх роль у політичному житті суспільства. Типи політичних систем. Політична система сучасної України.

Мета теми: визначення структури і функцій політичної системи; опис механізму функціонування політичної системи; формулювання критеріїв типологізації політичних систем, співвіднесення понять «політична стабільність» і «політичний ризик» із моделлю політичної системи, усвідомлення осовних напрямв реформування політичної системи України

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політична система, ознаки політичної системи, структура політичної системи, функції політичної системи, артикуляція й агрегування інтересів, політичні відносини, політична соціалізація і рекрутування, процес прийняття рішень, типи політичних систем, політичні принципи та норми, політична стабільність, політичний ризик, Т.Парсонс, Д.Істон, Г.Алмонд.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Політологія (матеріали до семінарських занять) Упорядник - Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.100-120.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К., 1999.–С.51-54.
3. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.220-240.

4. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.102-113.
5. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К.,2001.– С.226-237.
6. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.31-39.
7. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ,1999. – С.18-19.
8. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.220-238.

2.1.7 При вивченні теми № 7 “Держава – базовий інститут політичної системи суспільства” слід розглянути питання: Походження і сутність держави. Функції держави та структура державної влади. Основні типи і форми сучасних держав. Громадянське суспільство і правова держава. Співвідношення соціального та правового принципів державного правління. Майбутнє держави.

Мета теми: ознайомлення з основними трактуваннями держави; знання основних теорій виникнення держави; розгляд форм державного устрою і правління; знайомство зі специфікою діяльності державних інститутів влади при різноманітних формах правління; засвоєння основних положень теорії правової і соціальної держави; характеристика прав людини, змістовний аналіз принципу поділу влади.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: держава, ознаки держави, суверенітет, форма державного устрою, форма правління, федерація, конфедерація, унітарна держава, президент, уряд, парламент, сецесія, монархія, республіка, правова держава, права людини, поділ влади, соціальна держава, патерналізм

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Декларація про державний суверенітет України. - К., 1991.
2. Конституція України. - К., 1996.
3. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ,1999.- С.20-21.
4. Збірник методичних вказівок з дисципліни «Політологія»/ Укладачі: Бубнов І.В., Мошкова Л.І.. – Одеса, ОГМІ, 2001. – С.17-29.
5. Політологія (матеріали до семінарських занять) Упорядник Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.100-121.
6. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій.-К.,1999.–С.44-50,60-69.
7. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.139-152.

8. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.123-143, 249-255.
9. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К.,2001.– С.265-282.
- 10.Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. –С.40-48.
- 11.Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.292-324.

2.1.8 При вивченні теми №8 “Основні політичні режими сучасності. Демократія: сутність, форми та роль у суспільстві” доцільно розглянути наступні питання: Зміст політичного режиму та фактори, які визначають його тип. Основні типи політичних режимів: тоталітаризм, авторитаризм, ліберальний політичний режим. Поняття та основні концепції демократії. Історичні типи та форми демократії.

Мета теми: вивчення основних типів політичних режимів; характеристика сутнісних рис і ознак тоталітаризму, авторитаризму, демократії і гібридних режимів, характеристика політичного режиму в сучасній Україні; знайомство з основними теоріями і моделями демократії.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політичний режим, диктатура, демократія, тоталітаризм, авторитаризм, демократура, диктократія, делегативна демократія, демократія, ліберально-демократична і радикально-демократична теорії демократії, модель конкурентної елітистської демократії, модель поліархічної демократії, демократична модель «прав людини», інституціональна модель «інтегративної демократії».

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Основи демократії. Посібник. /За заг.ред. А.Колодій. – К., 2002.
2. Політологія (матеріали до семінарських занять) Упорядник - Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.84-99.
3. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К., 1999.–С.55-59.
4. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.157-167, 260-268.
5. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.50-66.
6. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К.,2001.– С.302-308.
7. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.88-97.
8. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.162-165, 176-178.
9. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.377-408.

2.1.9 При вивченні теми № 9 “Політичні партії та суспільно-політичні об’єднання в політичній системі суспільства” доцільно розглянути наступні питання: Причини виникнення, суттєвість та роль у суспільстві політичних партій. Сучасні партійні системи та їх різновиди. Суспільні організації та рухи. Їх роль у політичному процесі. Політичні партії сучасної України.

Мета теми: вивчення партій як політичного інституту; з’ясування місця і ролі партій у політичній системі суспільства; типологізація і порівняльний аналіз партійних систем; виявлення специфічних особливостей української партійної системи.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політична партія, клієнтела, протопартія, партологія, «кадрові» і «масові» партії, «системна» і «позасистемна» опозиція, «закон олігархізації партій», партійна система, однопартійна система, двопартійна система, багатопартійна система, громадська організація, об’єднання громадян, суспільно-політичний рух, лобізм, міжнародні організації, політичний блок, парламентська партія.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ, 1999.- С.22-26.
2. Збірник методичних вказівок з дисципліни «Політологія»/ Укладачі: Бубнов І.В., Мошкова Л.І.. – Одеса, ОГМІ, 2001. – С.31- 62.
3. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К., 1999. –С.82-91.
4. Політологія (матеріали до семінарських занять). Упорядник Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.121-139.
5. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.153-164.
6. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.269-295.
7. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К., 2001.– С.283-301.
8. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.49-64, 75-87.
9. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.36-39, 204-214.
10. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.325-376.

2.1.10 При вивченні теми № 10 “Політична еліта і політичне лідерство” доцільно розглянути наступні питання: Політичне лідерство як явище: соціально-психологічний та соціально-політичний аспекти.

Концепції політичного лідерства та його типологія. Теорії політичних еліт. Шляхи формування політичної еліти.

Мета теми: знайомство з основними соціальними суб'єктами політичної влади - групами інтересів, правлячими елітами і політичним лідерством, визначення їх місця і ролі в системі владних відношень; вивчення специфіки лобізму, корпоративізму, пояснення системи формування та зміни еліт, опис процесу формування національної еліти України, характеристика основних теорій політичного лідерства, визначення функції політичних лідерів.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: групи інтересів, лобізм, корпоративізм, еліта, правляча еліта, політична еліта, економічна еліта, адміністративна еліта, відкрита і закрита еліти, контреліта, циркуляція еліти, зміна еліт, істеблшмент, політичне лідерство, лідер, політичний імідж.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ, 1999.- С.31-32.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. - К., 1999–С.98-108.
3. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.74-85.
4. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.296-307.
5. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К., 2001.– С.211-226.
6. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.166-178.
7. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.65-74.
8. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.430-476.

2.1.11 При вивченні теми № 11 “Політична свідомість і політична культура” доцільно розглянути наступні питання: Сутність, зміст та рівні політичної свідомості. Масова суспільна свідомість та ідеологія, їх зв'язок та особливості. Місце та роль політичної культури у політичному житті сучасного українського суспільства.

Мета теми: знайомство з феноменом політичної культури, вивчення її структури й основних компонентів; визначення ролі політичної культури в політичній системі; аналіз основних типів політичної культури; характеристика політичної соціалізації, її механізмів, моделей, етапів.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політична культура, типи політичної культури (патріархальна, підданістьська, активістська), політичний

стереотип, політичний міф, політичний символ, громадянська культура, субкультура, політична соціалізація, соціалізант, агент соціалізації, агентури соціалізації, ресоціалізація, моделі соціалізації, агрегація інтересів, артикуляція інтересів, відповідальність політична, громадська думка, культура участі, культура фрагментарна політична, менталітет, маніпулювання, політична зрілість, політична орієнтація, політична свідомість.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ, 1999.- С.28-30.
2. Політологія (матеріали до семінарських занять). Упорядник Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.140-157.
3. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій.-К., 1999.–С.105-113.
4. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.308-318.
5. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка, К.М.Левківського - К., 2001. – С.310-319, 343-353.
6. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.165-178, 203-215.
7. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.98-107.
8. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.477-494.

2.1.12 При вивченні теми № 12 “Характеристика основних світових політико-ідеологічних доктрин” доцільно розглянути наступні питання: Традиційні соціально-політичні ідеї та течії: лібералізм, консерватизм, соціалізм. Новітні західні соціально-політичні ідеї: концепції інформаційного суспільства, альтернативні концепції. Сучасні соціально-політичні доктрини католицизму, православ'я та ісламу.

Мета теми: розглянути структуру, функції і рівні політичної ідеології, дати характеристику основних ідеологій сучасності, порівняти різні види ідеологій, розкрити проблеми ідеологій в Україні.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: ідеологія, політична ідеологія, консерватизм, неоконсерватизм, лібералізм, соціал-демократія, християнський соціалізм, комунізм, фашизм, неофашизм, анархізм, ідеоократія, медіакратія, фемінізм.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Айхлер В. Етичний реалізм. Вибрані праці з питань соціал-демократичної теорії. – К.: Основні цінності, 2001. Сер. “Спадщина”.
2. Основи демократії. Посібник. /За заг.ред. А.Колодій. – К., 2002.
3. Політологія (матеріали до семінарських занять). Упорядник Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.84-99.

4. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій.- К., 1999. С.114-121.
5. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.319-332.
6. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К., 2001. – С.56-79.
7. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.216-241.
8. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.88-97.
9. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: “Генеза”, 1997.
10. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.540-565.

2.1.13 При вивченні теми № 13 “Політика і засоби масової інформації” доцільно розглянути наступні питання: Поняття і функції засобів масової інформації. Основні канали і особливості політичного впливу засобів масової інформації. Політичне маніпулювання та шляхи його обмеження.

Мета теми: розкрити основні риси засобів масової інформації, розкрити взаємозв'язок ЗМІ та політики, визначити основні функції ЗМІ, пояснити суть політичного маніпулювання, окреслити його межі, охарактеризувати специфіку функціонування різних форм суспільної організації ЗМІ.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: засоби масової інформації, політичне маніпулювання, публік-релейшнз, політична комунікація, телебачення, преса, функції засобів масової інформації, інформаційні агенти, медіалогія, громадська думка, інформаційний простір, цензура, інформаційна політика.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ, 1999.- С.27-28.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій.-К., 1999.–С.125-129.
3. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.374-390.
4. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.236-240.
5. Політологія: терміни, поняття, персоналії, схеми, таблиц. Навч. словник-довідник для студентів. Уклад.: Піча В.М., Хома Н.М. – К.: “Каравела”, Львів: “Новий світ”, 2000.

2.1.14 При вивченні теми № 14 “Політичні конфлікти” доцільно розглянути наступні питання: Теоретичне осмислення і типологія політичних конфліктів. Основні способи врегулювання конфліктних ситуацій.

Мета теми: розглянути зміст конфлікту як соціального явища; проаналізувати сутність, види і засоби вирішення політичних конфліктів і криз; розглянути основні сучасні підходи та технології врегулювання конфліктів; головні етапи управління конфліктним процесом; політичні конфлікти в сучасній Україні – причини виникнення і способи розв’язання.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: соціальний конфлікт, політичний конфлікт, політична криза, поступка, консенсус, урядова криза, парламентська криза, конституційна криза, криза легітимності, криза ідентичності, криза політичної участі, криза проникнення, криза розподілу, компроміс, політична ситуація, політична стабільність, управління конфліктом.

При вивченні питання слід користуватися наступною літературою:

1. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій.-К.,1999.–С.130-136.
2. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.391-402.
3. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка, К.М.Левківського – К. –С.125-139.
4. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.108-114.
5. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: “Генеза”, 1997.
6. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: “Либідь”, 2002. – С.209-219.

2.1.15 При вивченні теми № 15 “Міжнародна політика і система міжнародних відносин” доцільно розглянути наступні питання: Основні етапи еволюції міжнародних відносин. Міжнародна політика ХХ ст. Система сучасних міжнародних відносин. Глобальні проблеми сучасності. Зовнішня політика держави. Основні принципи зовнішньої політики України. Геополітичні акценти зовнішньої політики України.

Мета теми: розкрити процес формування та розвитку політичної думки з проблем міжнародних відносин, охарактеризувати види міжнародних відносин, їх рівні, виділити принципи, цілі та функції міжнародного політичного процесу, визначити місце та роль України на міжнародній арені, розкрити зміст основних глобальних проблем людства.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: міжнародні відносини, міжнародні організації, “холодна війна”, циклізація, міжнародний правопорядок, суб’єкти міжнародних відносин, міжнародна політика, інтеграція, зовнішня політика, стратегічне партнерство, суверенітет, гуманітарна допомога, міжнародна безпека, євроінтеграційний курс, глобальна

політична проблема, Римський клуб, тероризм, демографічна депресія, продовольча проблема, сировинна проблема форми міжнародної політики.

При вивченні теми слід користуватися наступною літературою:

1. Збірник навчальних схем та таблиць з курсу «Політологія». – Одеса, ОГМІ, 1999.- С.33-34.
2. Політологія (матеріали до семінарських занять). Упорядник Марчук П.П. – Тернопіль, 1998. - С.158-180.
3. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій.-К., 1999.–С.142-148.
4. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка - К., 2001. – С.416-454.
5. Політологія. Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навчальний посібник/ В.М.Піча, К.М.Левківський.- К.: Каравела, Львів, Новий світ, 2002. – С.215-225. .
6. Політологія. /За заг.ред. І.С.Дзюбка , К.М.Левківського - К., 2001.– С.354-382.
7. Політологія. Курс лекцій. Навч.посібник/ За заг.ред. І.С.Дзюбка – К., 1993. С.242-251.
8. Політологія. Курс лекцій. – Тернопіль: “Астон”, 1998. – С.115-120.

3. Організація контролю знань та вмінь студентів

3.1 Основними формами контролю виконання самостійної роботи студентами з означених тем курсу “Політологія” є виконання відповідних контрольних робіт та розв’язання низки завдань щодо самостійної перевірки ступеню засвоєння навчального матеріалу:

3.1.1 При вивченні теми №1 “Політологія як наука і навчальна дисципліна” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

- 1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають один одному:
а) біхевіоризм,	1) наука, що вивчає спільні риси й особливості різноманітних політичних систем,
б) політична антропологія	2) наука, що вивчає ціннісні аспекти, владних відношень, що розробляє нормативний підхід до політики;
в) політична соціологія,	3) наука, що вивчає вплив психологічних якостей особистості, основних потреб на політичну поведінку,
г) історичний підхід,	4) вивчення політичних явищ із погляду їхнього розвитку,

д) політика,	5) напрямок політичної науки, що засновується на емпіричних (насамперед кількісних) методах дослідження, що виходить при аналізі політичних явищ із політичної поведінки індивідів або груп,
є) структурний функціоналізм,	6) наука, що вивчає зміну політичних інститутів і норм у процесі еволюції суспільства;
ж) прикладна політологія,	7) наука, що вивчає всі сторони політичного життя,
з) політико-культурологічний підхід,	8) метод політичного дослідження, спрямований на виявлення різноманітних інститутів і несхожих функцій схожих інститутів,
і) політологія,	9) орієнтація на кількісні і статистичні методи досліджень, звільнення політичної науки від цінностей,
к) позитивізм,	10) напрямок у політичній науці, що вивчає політичні організації, норми і методи їх діяльності;
л) інституціоналізм,	11) наука, що вивчає вплив суспільства, соціальних організацій на політичні процеси;
м) порівняльна політологія,	12) дослідження політичних процесів із погляду впливу на них норм, цінностей, настанов і орієнтації індивідів і груп,
н) системний підхід,	13) функція політичної науки, що полягає у формуванні певної політичної культури громадян, виробленню політичних знань і навичок політичної участі,
о) політична історія,	14) «владний розподіл цінностей усередині суспільства» (Д. Істон),
п) політична соціалізація,	15) орієнтація на вивчення об'єкта як системи, розкриття його цілісності і створення єдиної теоретичної картини,
р) політична філософія.	16) наука, що розробляє різноманітні політичні технології.

2) Які форми пізнання політики передували політичній науці?

3) З іменами яких мислителів минулого пов'язаний розвиток політичних досліджень?

4) Назвіть причини, що обумовлюють інтерес багатьох філософів до соціально-політичної проблематики.

5) У який історичний період політична наука оформилася як самостійна наукова дисципліна?

а) IV в. до н.е. , в) кінець XIX ст., б) XI-XIII ст.ст; г) середина XX ст.

3.1.2 При вивченні теми №2 “Виникнення та еволюція світової політичної думки” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

- 1) Шан Ян, мислитель стародавнього Китаю, засновник школи легістів, багаторазово підкреслював, що в зразково керованій державі повинно бути багато покарань і мало нагород: «Тому в державах, що прагнуть до панування в Піднебесній, кожним дев'яти покаранням відповідає одна нагорода, а в державах, приречених на розчленування, кожним дев'яти нагородам відповідає одне покарання». Яка держава, на ваш погляд, буде більш стабільною: та, де багато покарань, або та, де багато нагород? Який зв'язок існує між нагородами і покараннями, з одного боку, і добробутом і стабільністю держави - з другого?
- 2) Деякі політологи вважають, що політичне вчення Платона є теоретичним джерелом тоталітаризму. Які, на ваш погляд, ідеї Платона можуть дати підставу для такого твердження?
- 3) Аристотель розрізняв два види справедливості: справедливість що зрівнює і справедливість що розподіляє. Чим розрізняються ці дві форми?
- 4) Чому античні мислителі Платон і Аристотель виступали проти демократії як форми державного правління? Як розуміти твердження Платона, що саме свобода губить демократію, «демократія сп'янює свободою»?
- 5) Які характеристики, відповідно до теорії Н. Макиавеллі, відрізняють правління еліти лисиць і еліти левів? Як він пояснює причину зміни пануючої еліти?
- 6) Т. Гоббс у роботі «Левіафан» писав: «Держава є штучне складове тіло, штучний організм, а підданийий - частинка, що підпорядковується цілому». Наскільки вірно, на ваш погляд, це твердження англійського філософа? Які елементи-держави Т. Гоббс ототожнював, наприклад, із пам'яттю людини, його нервами або станом хвороби?
- 7) Дж. Локк і Ш.-Л. Монтеск'є вважали законодавчу владу верховною, Медісон відмовляється від цієї ідеї, але «винаходить», розвиваючи теорію поділу влади, систему стримувань і противаг. У чому зміст його політичного «відкриття»? Як сьогодні діють стримувань і противаги і для чого вони потрібні?

- 8) Ж.Ж. Руссо відомий як зятий противник ідеї народного представництва, що вважав представницьку владу рабством. Які аргументи він наводить для обґрунтування своєї позиції? Чи згодні ви з ним?
- 9) Ш. Монтеск'є вважав, що зловживання владою випливають із природи людини: «Відомо вже по досвіду сторіч, що всяка людина, що володіє владою, схильна зловживати нею, і вона йде в цьому напрямку, поки не досягне призначеної їй межі». Чи згодні ви з цим твердженням? Про яку межу зловживань говорить французький мислитель?
- 10) Хто першим застосував у науковому оберті термін соціологія?
 а) Г.Спенсер; б) О.Конт; в) М.Вебер; г) Г.Лассуел; д) Р.Міхельс;
 є) А.Бентлі.
- 11) Встановити автора наступного теоретичного положення: "Кожен вільний робити все, якщо не порушується рівна свобода іншої людини"
 а) М.Вебер; б) Л.Дюгі; в) Г. Моска; г) Г.Спенсер; д) О.Конт.
- 14) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу:
а) макіавелізм;	1) правління більшості, що володіє майновим і освітнім цензом,
б) охлократія,	2) концепція, що пояснює природу і зміст держави в контексті угоди, укладеної вільними громадянами для захисту і найбільш повної реалізації їхніх природних прав,
в) олігархія;	3) необмежене і жорстоке правління однієї людини;
г) деспотизм;	4) спосіб політичної діяльності, що не зневажає будь-якими засобами заради досягнення поставлених політичних цілей,
д) теорія «суспільного договору»;	5) влада декотрих;
е) аристократія,	6) влада юрби;
ж) тиранія;	7) влада кращих;
з) політія.	8) абсолютна і беззаконна влада, сваволя, самодурство.

3.1.3 При вивченні теми №3 “Основні етапи та базові характеристики української політичної думки” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

- 1) Охарактеризуйте основні періоди розвитку української політичної думки XI – початку XIX ст. та назвіть найвидатніших мислителів кожного з цих періодів.
- 2) В яких творах викладені основні політичні ідеї княжої доби?
- 3) У чому відмінність між концепціями "богоугодного володаря" та "князівського одновладдя"?
- 4) У якому творі розвинута ідея політичного об'єднання руських земель, припинення міжусобиць?
- 5) Кого із українських мислителів можна віднести до гуманістів?
- 6) Які напрямки можна виділити у полемічній літературі?
- 7) Яку ідею обстоював Митрополит Ф. Прокопович:
 - а) підпорядкування духовної влади світській;
 - б) підпорядкування світської влади духовній;
 - в) паритету духовної та світської влади.
- 8) Який внесок у розвиток української політичної думки зробила Києво-Могилянська академія?
- 9) На які принципи опиралася Конституція Пилипа Орлика?
- 10) Яким бачив М.Костомаров об'єднання слов'янських народів?
- 11) Розкрийте суть ідейно-політичних поглядів М. Драгоманова і М. Грушевського на проблеми влади, народу та автономно-федералістський устрій України.
- 12) Автором праці "Хто такі українці і чого вони хочуть" є:
 - а) М. Драгоманов; б) І. Франко; в) М. Костомаров; г) Т. Шевченко;
 - д) М. Грушевський.
- 14) Найкращою формою держави М. Драгоманов вважав:
 - а) імперію; б) федерацію;
 - в) конфедерацію; г) унітарну державу.
- 16) Кому належить вислів: "Україна - для українців!":
 - а) С. Подолинському; б) Ю. Бачинському;
 - в) М. Міхновському; г) М. Грушевському.
- 17) І. Франко свої політичні погляди на проблему федерації виклав у такому порядку: 1) створення федерації в межах возз'єднаної України; 2) створення федерації в межах визволення народів Росії; 3) об'єднання слов'янських націй в єдину федерацію; 4) оформлення всесвітньої федерації. Прокоментуйте ці думки І. Франка.
- 18) В. Винниченкові належать такі слова: "Нація без державності є покалічений мертвий колективний організм". Прокоментуйте це висловлювання.
- 19) В. Липинський розглядав такі основні методи організації державного будівництва в Україні: демократія з республікою; охлократія з диктатурою; класократія з правовою, обмеженою законом, монархією. Поясніть, чому він вважав більш придатною для України останню форму.

3.1.4 При вивченні теми №4 “Політика, політичні відносини та політичне життя суспільства” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

- 1) Які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу?
а) суб'єкт політики;	1) предмет, на який спрямована діяльність суб'єкта політики, пасивна сторона політичної взаємодії;
б) соціальна мобільність	2) система соціальної нерівності, що складається із сукупності взаємозалежних і ієрархічно організованих верств;
в) громадянське суспільство;	3) формування класу на основі близькості ряду статусних позицій;
г) вертикальна мобільність;	4) джерело політичної активності, активна сторона політичної взаємодії,
д) об'єкт політики;	5) переміщення з одних соціальних прошарків в інші;
є) здобутий статус;	6) положення в системі соціальної стратифікації;
ж) соціальна стратифікація;	7) «продиктований» статус;
з) престиж;	8) особистості і групи, що знаходяться за рамками характерних для даного суспільства основних структурних підрозділів або домінуючих норм і традицій;
і) статусна перестановка;	9) відносне зниження статусу традиційно впливових соціальних груп,
к) горизонтальна мобільність;	10) сукупність соціальних утворень, об'єднаних специфічними інтересами, реалізованими поза сферою діяльності держави,
л) соціальний статус;	11) суб'єктивна оцінка статусного положення,
м) аскриптивний статус;	12) соціальні переміщення, пов'язані зі зміною соціального статусу;
н) маргінали;	13) соціальні переміщення, не пов'язані зі зміною соціального статусу,
о) статусна несумісність	14) несумісні соціальні позиції, що займаються індивідом;
- 2) Кого називають суб'єктом, а кого - об'єктом політики?

3) Хто з нижчеперелічених акторів відноситься до соціальних суб'єктів політики?

- а) підприємницькі організації;
- б) парламенти;
- в) судові органи влади;
- г) законодавчі органи влади;
- д) профспілки;
- е) політичні партії.

4) Хто з мислителів при виділенні класу використовував такі критерії: контроль за засобами виробництва, кваліфікація, престиж, влада?

- а) К. Маркс, б) Р. Дарендорф; в) М. Вебер; г) М. Дюверже.

5) Політичним силам якої орієнтації в політичній практиці притаманне прагнення до ідей кейсіанства?

- а) комуністи; б) соціал-демократи; в) анархісти; г) консерватори;
- д) фашисти.

б) Який з відомих Вам підходів щодо меж просування політики в суспільне життя передбачає за державою роль "нічного сторожа"?

- а) тоталітаризм; б) лібералізм; в) анархізм; г) кейсіанство.

3.1.5 При вивченні теми № 5 "Влада в суспільстві" студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу:

- а) харизма; 1) юридичне обґрунтування законності політичної влади;
- б) легітимність; 2) влада мудреців-старійшин;
- в) медіакратія; 3) форма правління, при якій політична влада знаходиться в руках глави церкви, духовництва;
- г) кратологія; 4) влада юрби;
- д) легальність; 5) наука про владу;
- є) охлократія; 6) тип панування, що спирається на освячені звичаєм норми;
- ж) плутократія; 7) влада, заснована на впливі засобів масової інформації;
- з) легальне панування, 8) один із найважливіших видів соціальної взаємодії, специфічне відношення, принаймні між двома суб'єктами;
- і) теократія; 9) тип панування, що засновується на визнанні добровільно встановлених юридичних норм, спрямованих на регулювання відношень панування і підпорядкування;
- к) традиційне панування; 10) визнання народом і політичними силами правомірності, законності політичної влади, її

інструментів, механізмів діяльності, а також засобів її обрання;

л) влада;

11) форма влади, основним суб'єктом якої виступає найбільше багатий прошарок суспільства;

м) геронтократія.

12) один із типів легітимного панування, що характеризується ставленням до політичного лідера як до вищої, свехординарної істоти.

2) У сучасній політологічній теорії сформувалося декілька підходів до визначення політичної влади.

а) психологічне (біхейвіористське) визначення - тип поведінки, заснований на зміні поведінки інших людей, прояву особливих психологічних якостей політичного керівника (лідера);

б) телеологічне - досягнення визначених цілей,

в) інструменталістське - можливість у ході реалізації влади використовувати певні засоби, наприклад насильство;

г) конфліктологічне— можливість ухвалення рішення, що регулює відношення (зокрема, з розподілу благ) у ході вирішення конфліктних ситуацій;

д) марксистське - панування одного класу над іншим.

Проаналізуйте надані підходи й оцініть можливість використання даних визначень для вивчення сучасної політичної дійсності України.

3) За М. Вебером, влада - це шанс на підкорення своєму наказу. Польський вчений Є. Вятр визначає владу як можливість наказувати за умови, що об'єкт наказу зобов'язаний коритися. У чому принципова відмінність цих підходів до розуміння принципу функціонування влади?

4) До яких напрямків політичної думки і методів аналізу відносяться наступні визначення влади:

а) «Влада - це можливість того, що одна дійова особа в рамках суспільних відносин зможе здійснювати свою волю, незважаючи на опір, незалежно від того, на чому ця можливість спочиває»;

б) «Влада - це узагальнений засіб або джерело, аналогічний грошам, що допомагає досягти спільних цілей через угоду членів суспільства, легітимність на керівних позиціях тих, хто сприяє досягненню цілей системи, у разі потреби використовуючи негативні санкції»;

в) «Політична влада - у власнім значенні слова, це - організоване насильство одного класу для придушення іншого»,

г) «Влада - це спроможність осіб або групи нав'язувати свою волю іншим, незважаючи на опір, шляхом лякання, або застосування сили».

3.1.6 При вивченні теми № 6 “Політична система суспільства” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених понять і визначень відповідають друг другу:

а) політична комунікація	1) стійкий стан суспільства, що дозволяє ефективно функціонувати і розвиватися в умовах внутрішніх і зовнішніх впливів, зберігаючи при цьому свою структуру і спроможність контролювати процес суспільних змін;
б) агрегування інтересів	2) зовнішні, стосовно системи, явища, які прямо або побічно впливають на неї;
в) вимоги,	3) «доступна спостереженню діяльність, що формує політичну систему» (Г Алмонд),
г) структурна диференціація,	4) високий ступінь поділу між структурами по функціональній ознаці,
д) «вихід» політичної системи,	5) сукупність реакцій політичної системи, що виявляється в прийнятті формально-правових норм, рішень і їхньої реалізації,
є) функції,	6) змодельована поведінка;
ж) роль,	7) «вираз думки про те, що уповноважені на те особи здійснювали або не здійснювали розподіл у відношенні якогось зазначеного об'єкта» (Д. Істон);
з) «вхід» у політичну систему,	8) «сукупність взаємодій, за допомогою яких відбувається владний розподіл цінностей у суспільстві» (Д Істон),
і) політична стабільність,	9) процес перетворення настроїв, емоцій, почуттів у раціонально сформульовані вимоги,
к) політичний ризик,	10) ймовірність небажаних політичних подій, урахування яких необхідне у політиці й економіці,
л) політична система,	11) лояльність стосовно політичного співтовариства в цілому, режиму й до органів влади;
м) підтримка,	12) пристосування політичної системи до вимог, що виходять від навколишнього середовища, що виражається в зміні функцій, постановці нових цілей і виробітку нових підходів до вирішення проблем;
н) артикуляція інтересів,	13) поширення і передача політичної інформації як між елементами політичної системи, так і між політичною системою і навколишнім середовищем,

о) ефективність політичної системи;	14) загальна спроможність політичної системи результативно реагувати на вимоги, створювати і розміщати цінності,
п) політичний інститут;	15) систематизовані і практично використовувані форми політичної діяльності і політичних відношень на основі визначених норм і процедур;
р) адаптація	16) «система взаємодії, що виконує функції інтеграції й адаптації за допомогою застосування або погрози застосування легітимного насильства» (Г. Алмонд),

2) Хто з політологів визначив політичну систему як:

а) сукупність взаємодій, за допомогою яких відбувається владний розподіл цінностей у суспільстві; б) існуючу у всіх суспільствах систему взаємодії, що виконує функції інтеграції й адаптації за допомогою застосування або погрози застосування легітимного насильства; в) механізм для виявлення і постановки проблем, а також для виробітки контролю за виконанням рішень у сфері державних відношень.

1) М.Вебер;	6) В. Парето,
2) С. Липсет,	7) Р. Макридіс,
3) Д. Істон,	8) Р. Міхельс,
4) Ч. Мерріам;	9) М. Дюверже
5) Г. Алмонд,	

3) Теорія політичної системи ґрунтується на загальному системному підході. Назвіть основні положення системного підходу:

- а) система - це сукупність елементів, що утворюють деяку цілісну єдність;
 д) будь-яка система в більшому або меншому ступені здатна адаптуватися до навколишнього середовища;
 б) система - це сума частин, взаємозалежних між собою;
 е) навколишнє середовище в незначній мірі впливає на систему;
 в) система - це автономне ціле, замкнуте її складових;
 ж) між системою і навколишнім середовищем не існує будь-якої взаємодії;
 г) будь-яка система взаємодіє з навколишнім середовищем.

3.1.7 При вивченні теми № 7 “Держава – базовий інститут політичної системи суспільства” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

- 1) Зазначте, які з наведених понять і визначень відповідають друг другу:
а) федерація;	1) представницький і законодавчий орган влади;
б) суверенітет;	2) незалежність і верховенство державної

- влади;
- в) держава; 3) особлива форма організації політичної влади, що володіє суверенітетом, монополією на застосування узаконеного насильства і здійснюючого керування суспільством,
- г) конфедерація, 4) форма правління, при якій усі вищі органи влади або обираються, або формуються загальнонаціональним представницьким установами,
- д) форма правління, 5) процес відділення, виходу зі складу держави якийсь його частини,
- є) унітарна держава, 6) форма державного устрою, що характеризується високим ступенем централізації влади і відсутністю політичної самостійності адміністративно-територіальних утворень,
- ж) форма державного устрою, 7) адміністративно-територіальне утворення, що володіє обмеженими політичними правомочностями,
- з) парламент, 8) структура вищих органів державної влади,
- і) суд, 9) форма державного устрою, при якій вхідні до складу держави адміністративно-територіальні утворення мають обмежену юридичну і політичну самостійність,
- к) сецесія, 10) форма правління, при котрій верховна державна влада юридично належить одній особі, що займає свою посаду у встановленому порядку престолонаслідування,
- л) монархія, 11) політичний інститут, що виконує виконавчі функції,
- м) суб'єкт федерації, 12) вищий орган представницької і законодавчої влади України,
- н) республіка, 13) відсторонення президента від посади на підставі висунутих проти нього обвинувачень,
- о) імпічмент, 14) форма державного устрою, що представляє собою спілку суверенних держав,
- п) право вето, 15) тип держави, у якому здійснюється верховенство правового закону, гарантовані права людини і здійснюється поділ влади,

р) уряд,	16) адміністративно-територіальна організація держави, система взаємовідносин вищих державних і регіональних органів влади,
с) поділ влади;	17) політичний інститут, що виконує функції контролю за дотриманням законів,
т) Верховна Рада,	18) право президента відхилити прийнятий парламентом закон,
у) правова держава,	19) інституціональний розподіл повноважень між законодавчою, виконавчою і судовою гілками влади,
ф) соціальна держава	20) держава, що прагне до забезпечення гідних умов існування для кожного громадянина

2) Основним інститутом політичної системи є держава. Саме держава виступає офіційним представником усього суспільства, від її імені приймаються владні рішення, обов'язкові для всього суспільства, вона надає політичній системі цілісність і усталеність. Чим відрізняється держава від інших політичних і соціальних інститутів?

а) тим, що забезпечує і гарантує матеріальний добробут усім членам суспільства, б) здійсненням тотального контролю за всіма сферами життєдіяльності, в) монополією на легітимне насильство, г) більш високим ступенем інституціоналізації влади.

3) Сформулюйте два визначення, в одному з яких поняття «держава» припускала б країну, а в іншому - вищі інститути влади

4) Яке з нижченаведених суджень характеризує державний суверенітет?

- а) незалежність вищих органів влади від суспільства,
- г) право народу на повалення деспотичного уряду,
- б) народ є джерелом влади,
- в) незалежність держави від усіх державних інститутів інших держав,
- г) суспільство беззастережно повинно підпорядковуватися всім рішенням держави.

3.1.8 При вивченні теми № 8 “Основні політичні режими сучасності. Демократія: сутність, форми та роль у суспільстві” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

- 1) Зазначте, які з наведених понять і визначень відповідають друг другу:
- а) деспотія; 1) необмежена влада однієї особи або невеликої групи;
 - б) політичний режим; 2) історичний різновид диктатури, при якому влада здійснюється воєначальником;

в) олігархія;	3) політичний режим, при якому держава прагне до цілісного контролю за життям суспільства, що охоплює всі сфери життєдіяльності;
г) демократура;	4) політичний режим, при якому влада здійснюється політичним блоком бюрократії, національної буржуазії, військових;
д) демократія;	5) упорядкована взаємодія структур політичної системи, а також сукупність методів здійснення влади і досягнення політичних цілей;
є) тиранія,	6) влада невеличкої групи багатих і привілейованих людей;
ж) «авторитаризм розвитку»;	7) політичний режим, при якому монополією на владу володіє яка одна партія, угруповання або одна особа, проте зберігаються в обмеженому вигляді деякі громадянські свободи;
з) тоталітаризм,	8) різновид авторитарного режиму, орієнтованого на соціальну й економічну модернізацію;
і) бюрократичний авторитаризм;	9) гібридний режим, що характеризується проведенням лібералізації без демократизації;
к) диктатура,	10) політичний режим, що відрізняється високим ступенем політичної конкурентности еліт і високим рівнем політичної участі;
л) авторитаризм,	11) гібридний режим, що характеризується проведенням демократизації без лібералізації;
м) диктократія,	12) історичний різновид диктатури, що характеризується владою однієї особи, що спирається на могутній чиновницький апарат;
н) поліархія,	13) політичний режим, що забезпечує і гарантує права і свободи людини;
о) делегативна демократія,	14) політичний режим, при якому електорат делегує права виконавчої влади, обмеженої лише термінами дії своїх повноважень.

2) Які з перерахованих ознак властиві тоталітаризму?

- а) права і свободи людини; б) монополія однієї офіційної ідеології, що цілком заперечить попередній порядок, покликаної згуртувати громадян

для побудови нового світу й обов'язково визнаної всіма; в) поділ влади; г) монополія однієї масової партії, що будується по олігархічній ознаці і що очолена харизматичним лідером; д) вільні вибори; є) загальний поліцейський контроль і нагляд, ж) монополія влади на засоби масової інформації; з) багатопартійність, і) централізований контроль за економікою.

3) Хто уперше ввів у політичний лексикон термін «тоталітаризм»?

- а) К. Маркс;
- б) Т. Рузвельт;
- в) А. Гітлер,
- г) У. Черчілль,
- д) В. Ленін;
- є) Б. Муссоліні

4) Американський політолог Дж. Талмон ввів у політичний лексикон поняття «тоталітарна демократія». Що воно означає?

3.1.9 При вивченні теми № 9 “Політичні партії та суспільно політичні об'єднання в політичній системі суспільства” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу:

- а) парталогія; 1) прями і непрямі прояви суспільного інакомислення і невдоволення існуючим режимом;
- б) політична партія; 2) група усередині партії, що має особливості і відрізняється по ідейним, організаційним формам;
- в) партійна система; 3) тип партії, що є продуктом загального виборчого права;
- г) масова політична партія, 4) механізм взаємодії і суперництва партій у боротьбі за владу і її здійснення,
- д) фракція, 5) дисципліна, що вивчає формування і функціонування політичних партій,
- є) тип партії, 6) система суттєвих ознак політичної партії, у яких виражаються соціальна природа, ідейна основа, головна соціально-рольова функція партії, особливості її внутрішнього устрою і переважний характер методів діяльності,
- ж) патронажна партія, 7) добровільна політична організація, об'єднуюча осіб із спільними інтересами й ідеалами, діяльність якої спрямована на завоювання політичної влади або участь у її здійсненні,
- з) опозиція, 8) партія, діяльність якої спрямована на забезпечення переваг для лідера, його штабу

- і прихильників, що представляються політичною владою,
- і) багатопартійна система, 9) партійна система, у котрої більш двох партій мають достатньо сильну організацію і вплив, щоб впливати на функціонування урядових інститутів,
- к) ідеологічна партія, 10) партійна система, для якої характерна наявність антисистемних партій, існування двосторонніх опозицій, поляризація як результат значного ідеологічного розмежування,
- л) партійна система «поляризованого плюралізму» 11) партія, орієнтована насамперед на реалізацію якихось абстрактних принципів, позначених у її програмі.

2) На основі запропонованих визначень поняття «політична партія» виявіть основні цілі, ознаки і функції цього політичного інституту:

- а) «Партія являє собою організацію людей, об'єднаних із метою просування спільними зусиллями національного інтересу, керуючись деяким специфічним принципом, відносно якого усі вони прийшли до згоди» (Е. Берк)
- б) М. Вебер розглядав партії як «громадські організації, що спираються на добровільний прийом членів, що ставлять собі ціллю завоювання влади для свого керівництва і забезпечення членам відповідних умов (духовних і матеріальних) для одержання певних матеріальних вигод або особистих привілеїв або того й іншого одночасно».
- в) «Політична партія може бути визначена як засіб організації політичної влади, що характеризується винятково політичними функціями, стабільною структурою і членством, а також спроможністю домінувати в політичній боротьбі» (Ф. Сорауф)
- г) «Партія (легальна) - це громадська організація, що відкрито ставить своєю метою встановлення або утримання контролю (частіше усього в коаліції) над ключовими позиціями в структурах державної влади і управління через змагання з іншими партіями в електоральному процесі» (А. Н Кулік)
- д) «Партії - це організовані політичні сили, що об'єднують громадян одної політичної тенденції для мобілізації думки по певній кількості цілей і для участі в органах влади або для орієнтування влади на досягнення цих вимог» (Ж Л Кермоні).

3) На основі відомих вам історичних фактів визначте різноманітні шляхи формування партій.

4) Проаналізуйте вплив історичних, національно-культурних чинників, типу політичного режиму, державно-адміністративного устрою на зміст і форми функціонування партій і партійних систем?

5) Назвіть країни, де існують однопартійні, двохпартійні і багатопартійні системи. Від яких чинників залежить характер партійної системи?

6) Які умови існування двохпартійної системи?

3.1.10 При вивченні теми № 10 “Політична еліта і політичне лідерство” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу:

а) корпоративізм,	1) об'єднання індивідів на основі загальних інтересів, що прагнуть вплинути (здійснити тиск) на державні політичні інститути з метою забезпечення прийняття найбільше сприятливих для себе рішень;
б) правляча еліта;	2) неоднорідна соціальна група (або сукупність груп), що займає привілейоване становище в суспільстві;
в) лобізм,	3) переміщення частини еліти в неелітні групи і приєднання до еліти найбільше здатних і талановитих членів неелітних груп,
г) неокорпоративізм,	4) обмежене число примусових, ієрархічно ранжованих і функціонально диференційованих груп інтересів,
д) групи інтересів,	5) постійний пріоритетний вплив із боку певної особи на все суспільство, політичну організацію або значну соціальну групу,
є) політичне лідерство;	6) механізм формування еліти,
ж) рекрутація еліти;	7) цілеспрямований вплив груп інтересів на органи влади з метою реалізації специфічних інтересів,
з) циркуляція еліти,	8) демократична система узгодження інтересів, що виражаються крупними фірмами, організаціями, асоціаціями,
і) бюрократичний корпоративізм;	9) функціонування корпорацій під жорстким контролем держави й у жорстко державних рамках
к) артикуляція інтересів,	10) перетворення соціальних почуттів, емоцій і чекань у політичні вимоги,
л) агрегування	11) узгодження потреб, їх ієрархізація і вироблення загальногрупових цілей,
м) кооптація	12) адміністративний відбір в еліту нових членів.

2) Яку ціль переслідують групи тиску або групи по інтересах?
а) стійкий контакт із структурами влади; б) прихід до влади; в) опозиція політиці правлячої партії; г) дія на захист групового інтересу.

3) Яке з приведених нижче положень розкриває сутність лобізму?
а) централізована система влади; б) засіб формування еліти; в) процес впливу груп інтересів на органи влади; г) тип легітимної влади

4) Визначити типову для політичної історії більшості держав послідовність у зміні типів політичного лідерства.

а) Т - Х – Р; б) Х - Р – Т ; в) Р - Т - Х ; г) Т - Р – Х; д) Х - Т – Р; е) Р - Х - Т
де Т - традиційний лідер; Х - харизматичний лідер; Р - раціональний лідер.

5) Якому типу політичного лідера за М. Вебером притаманна опора на розум? а) харизматичному; б) лідеру-адміністратору; в) лідеру-теоретику; д) раціонально-легальному; е) традиційному; ж) лідеру-торговцю.

б) Самостійність лідера по відношенню до конститuentів прямо залежить від: а) існуючого ладу; б) демографічного фактору; в) політичної культури суспільства; г) вікового та статного стану населення; д) національного фактору; е) міри зосередження влади.

3.1.11 При вивченні теми № 11 “Політична свідомість і політична культура” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу:

а) активістська політична культура,	1) статичне уявлення, що спирається на вірування і дозволяє упорядковувати та інтегрувати факти, структурувати бачення колективного теперішнього і майбутнього;
б) політичний стереотип,	2) сукупність орієнтації громадян на локальні цінності - громаду, рід, клан і т.п. і на конкретні особистості.
в) патріархальна політична культура,	3) спрощене, схематичне, деформоване і ціннісно-орієнтовані уявлення про політичні об'єкти,
г) політична соціалізація,	4) сукупність орієнтацій громадян, що характеризуються пасивним ставленням до політичної системи,
д) політична культура,	5) знак, що виконує комунікативну функцію між особистістю і владою,
е) політичний символ,	6) «змішаний» тип політичної культури, у яким переважає політична культура участі,
ж) підданська політична	7) «сукупність індивідуальних позицій і

культура,	орієнтації учасників даної політичної системи, суб'єктивна сфера, що створює основу політичних дій і надає їм значення» (Г. Алмонд і Г. Пауелл),
з) політичний міф,	8) процес засвоєння культурних цінностей, політичних орієнтацій, освоєння форм політичної поведінки, придатних для даного суспільства,
і) громадянська політична культура;	9) сукупність орієнтації громадян на активне включення в політичне життя, вплив на політичну систему,
к)соціалізація,	10) інститути, що здійснюють процес соціалізації (політичні партії, засоби масової інформації, громадські організації, освітній установи),
л) гомогенна політична культура,	11) об'єкт соціалізації, той, на кого спрямований вплив, що соціалізує,
м) агентури соціалізації;	12) політична культура, що характеризується єдністю суспільства по основних цінностях і толерантністю,
н) фрагментарна політична культура,	13) безпосередні суб'єкти політичної соціалізації (викладачі, журналісти, суспільні діячі та ін.),
о) агенти соціалізації,	14) політична культура, що характеризується апатичністю і мобілізованою участю,
п) змішана політична культура,	15) політична культура, що характеризується конфліктною опозиційністю різноманітних субкультур;
р) штучно гомогенна політична культура,	16) політична культура, що характеризується наявністю ціннісних орієнтацій, що відрізняються від норм і цінностей існуючого режиму;
с) субкультура;	17) система специфічних політичних орієнтацій;
т) політична ідентифікація.	18) відчуття приналежності до визначеної соціальної групи, партії, почуття співпричетності з ними.

2) Яке з наведених нижче визначень політичної культури представляється вам найбільш вдалим і змістовним?

- а) «Політична культура - це ті елементи культури, що мають відношення до правління і політики» (Р. Такер)
- б) «Політична культура - це набір підходів, почуттів і уявлень, що надають упорядкованість і значення політичному процесу й забезпечують

основні, вихідні положення і правила, що визначають поведінку в політичній системі. Вона включає як політичні ідеали, так і норми політичного устрою, що орієнтують. Політична культура, таким чином, цей прояв психологічного і суб'єктивного вимірів у політиці в агрегованій формі» (Л. Пай).

- в) «Політична культура - це система політичних символів, включена в більш широку систему, яку можна позначити терміном «політична комунікація» (Г. Дитмер)
- г) «Політична культура суспільства складається із системи емпіричних переконань, експресивних символів і цінностей, що визначають ситуацію, у якій відбувається політичні дії. Вона формує суб'єктивну орієнтацію на політику» (С Верба).

3.1.12 При вивченні теми № 12 «Характеристика основних світових політико-ідеологічних доктрин» студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу

а) ідеологія,	1) різновид політичної ідеології, що відстоює винятковість і гегемонію етнічної групи та спирається при її досягненні на терор і агресію,
б) консерватизм,	2) суспільно політична теорія, що обґрунтовує рівність, вихідною пунктом якої є рівність майна,
в) політична свідомість,	3) ідеологія, що базується на принципах свободи, солідарності і справедливості,
г) комунізм,	4) політична ідеологія, що виступає за збереження існуючого суспільного порядку, у першу чергу, морально-правових відношень, втілених у нації, релігії, сім'ї, власності,
д) націоналізм,	5) соціально-політична течія, що проголошує своєю ціллю знищення держави і заміну будь-яких форм примусової влади вільною і добровільною асоціацією громадян,
є) расизм,	6) ідеологія, в основі якої лежить ідея автономії особистості і її первинності стосовно суспільства і держави,
ж) егалітаризм,	7) система філософських, політичних, правових, економічних і інших цінностей і знань про світ і роль людини в ньому,

- з) соціал-демократизм, 8) різновид політичної ідеології, що припускає устрій суспільства на основі принципів колективізму, рівності, справедливості, задоволення всіх потреб індивіда,
- і) анархізм, 9) одна з категорій, що позначає усвідомлення сфери політики соціальними суб'єктами (індивідами, групами, спільнотами та ін.);
- к) лібералізм 10) різновид політичної ідеології, що будує вимоги суверенітету конкретного етносу, його права на самовизначення у форму політичних вимог до влади.

2) Яке з тверджень, на Ваш погляд, ближче до істини?

- а) ідеологія є «форма виразу міфологічної свідомості, сублімований засіб подолання страхів і катастроф ілюзій» (Г Лассуелл),
- б) «ідеологія - це невпізнанна неправда» (Б А Леві),
- в) ідеологія - це «залишки» якихось «почуттєвих догм», абсолютних істин, суспільних суджень, що базуються на суміші фактів і почуттів (В.Парето),
- г) ідеологія - це «добровільна містифікація» (Д. Маннгейм),
- д) «ідеологіями є система цінностей, що виступають у якості політичного світогляду, що володіє силою віри і великим орієнтаційним потенціалом» (Е. Шилз)

3) Визначите, представниками яких ідеологій (лібералізму, консерватизму, соціал-демократизму) є автори наведених нижче висловлень:

- а) «Людина по натурі не здатна жити мирно, вона одержима жагою влади, гріховна, жадібна»;
- б) «Людина сама краще будь-якого уряду знає, що їй потрібно»;
- в) «Через соціальну справедливість до солідарного суспільства»;
- г) «Здатність людини до справедливості уможливорює демократію. Але її схильність до кривди робить її необхідною»;
- д) «Я хотів би зробити ремонт якнайближче до стилю того будинку, що ремонтується»;
- є) «Надлишок демократії рівнозначні дефіциту керуваності»;
- ж) «Рівність - це не тільки юридичне, але і політичне поняття, що треба впровадити й у соціальну сферу»;
- з) «Верховний державний орган можна порівняти не з головою, що очолює суспільство, а з капелюхом, що можна безболісно перемінити»;
- і) «Для постійної стабільності людського суспільства безпечніше керуватися мудрістю, успадкованою від минулих поколінь, чим зважувати кожне «ефемерне» питання на основі особистих думок і особистого розуму. Індивід глуп, а рід мудрий»;

- к) «У свободі полягає не тільки чисто правове значення, але і принцип самовираження особистості, так само як і самовираження колективу»,
 - л) «Тільки держава розуміє, що є загальне благо, і тільки вона здатна здійснити його»;
 - м) «Солідарність є взаємодія усіх людей заради досягнення свободи і справедливості»,
 - н) «Рівність - це один із необхідних елементів суспільства, у той час як свобода - це і засіб, а в деякому змісті і ціль у собі»,
 - о) «Держава - це те, без чого неможливо здійснити ані порядок, ані справедливість, ані зовнішню безпеку, ані внутрішню солідарність»
- 4) Прихильників якої ідеології називають «лівими»?
- а) консерватизму, в) лібералізму, б) радикалізму, г) соціалізму.

3.1.13 При вивченні теми № 13 “Політика і засоби масової інформації” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Для якого політичного режиму невід’ємною умовою є безумовне підпорядкування преси контролю з боку однієї партії? а) авторитарного; б) тоталітарного; в) демократичного; г) ліберального.

2) Виділити риси, притаманні інформаційному суспільству:

- а) можливість кожного члена суспільства одержати в будь-який час необхідну інформацію;
- б) високий рівень розвитку інформаційних технологій;
- в) забезпечення членів суспільства необхідними інформаційними технологіями;
- г) безумовне і необмежене маніпулювання суспільною думкою;
- д) пріоритет загальнолюдських цінностей;
- є) суспільний контроль за роботою заходів масової інформації;
- ж) здатність суспільства виробляти обмежене коло інформації.

3) Домінуючою інформаційною моделлю в умовах тоталітарного політичного режиму є: а) раціональна; б) військова; в) суспільно-конфліктна; г) емоційна; д) приватно-власницька.

4) Головними перешкодами на шляху маніпулятивного використання ЗМІ є: а) власний досвід людей; б) менталітет народу; в) стереотипи у свідомості людей; г) повсякденні уявлення людей; д) незалежні ЗМІ; є) неконтролюємі державою системи спілкування.

5) Артикуляційна (інформаційна; освітня; інтеграційна; мобілізаційна) функція в діяльності ЗМІ означає:

- а) пробудження людей до певних політичних дій;
- б) об’єднання політичних суб’єктів;
- в) вираз різних суспільних інтересів;
- г) надання знань про політику;
- д) отримання і розповсюдження відомостей про політичні події.

6) Переваги політичного маніпулювання як засобу соціального управління полягають в тому, що воно: а) має можливість застосування

силових методів; б) не потребує значних матеріальних коштів; в) надає можливість адміністративного покарання; г) надає знання, для адекватної оцінки відомостей отриманих зі ЗМІ; д) здійснюється непомітно для підлеглих; е) відбиває різні суспільні інтереси.

7) Яка інформаційна модель побудована на переконанні людей через логічну аргументацію? а) маніпулятивна; б) фрагментарна; в) емоційна; г) воєнізована; д) раціональна; е) правова.

3.1.14 При вивченні теми № 14 “Політичні конфлікти” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу:

а) консенсус;	1) криза, що характеризується створенням правлячою елітою штучних перешкод включенню в активне політичне життя громадян, що заявляють про свої претензії на владу;
б) сепаратизм;	2) угода на основі взаємних поступок;
в) конфлікт;	3) згода значної більшості людей будь-якого співтовариства щодо найбільш важливих аспектів його соціального порядку, виражене в діях;
г) регулювання конфлікту;	4) зіткнення двох або більше різноспрямованих сил із метою реалізації своїх інтересів в умовах протидії;
д) криза політичної участі;	5) прагнення до відокремлення, що виявляється, як правило, у національних меншостей у багатонаціональних державах і спрямоване на створення самостійних держав або національно-державних автономій;
є) інцидент;	6) соціальні дії, спрямовані на зміну поведінки суперників;
ж) політичний конфлікт;	7) стан політичної системи суспільства, що виражається в поглибленні і загостренні наявних конфліктів, у різкому посиленні політичної напруженості;
з) політична криза;	8) сутичка, протиборство політичних суб'єктів, обумовлене протилежністю їхніх політичних інтересів, цінностей, поглядів;
і) урядова криза;	9) криза, що виникає в результаті неузгодженості цілей і цінностей правлячого режиму з уявленнями основної частини громадян про необхідні засоби і форми політичного регулювання;
к) криза легітимності;	10) криза, що виражається у втраті урядом авторитету, у невиконанні його розпоряджень

- виконавчими органами;
- л) поступка; 11) розробка і застосування системи мір, спрямованих на обмеження інтенсивності і масштабу конфлікту, його деескалацію;
- м) криза розподілу 12) криза, що характеризується нездатністю правлячої еліти забезпечити прийнятний для суспільства ріст матеріального добробуту і його розподіл.

2) На підставі наведених визначень охарактеризуйте структуру і функції соціальних конфліктів:

- а) «Під конфліктом я маю на увазі реальну боротьбу між чинними людьми або групами незалежно від того, які витoki цієї боротьби, її засоби і кошти, що мобілізуються кожною із сторін» (А Гідденс),
- б) Під соціальним конфліктом розуміються «усе структурно зроблені відношення протилежності норм і чекань, інститутів і груп» (Р Дарендорф),
- в) Д.Боулдінг описує соціальний конфлікт як «форму протиборства, у котрої конфліктуючі партії визнають, що вони переслідують несумісні цілі»,
- г) Л Козер визначає соціальний конфлікт як «ідеологічне явище, що відбиває устремління і почуття соціальних груп або індивідів у боротьбі за об'єктивні цілі, владу, зміну статусу, перерозподіл прибутків, переоцінку цінностей й т. п. »

3) Соціальні конфлікти являють собою явище...

- а) протиприродне, б) випадкове, в)закономірне, г)навмисне.

4) До найбільш оптимального виходу з конфліктної ситуації відноситься:

- а) примус до укладання угоди, б) пошук компромісних рішень, в) відхід від вирішення конфлікту, г) придушення супротивника.

3.1.15 При вивченні теми № 15 “Міжнародна політика і система міжнародних відносин” студентам-заочникам пропануються наступні завдання, вправи, тести:

1) Зазначте, які з наведених нижче понять і визначень відповідають друг другу

- а) Римленд, 1) осьовий регіон, що ототожнюється насамперед із територією Росії і прилягаючих до неї земель,
- б) географічний де-термінзм 2) рамки, що обмежують простір, на який поширюється національний суверенітет,
- в) територіальність, 3) берегові землі, територія на краї суші,
- г) Хартленд, 4) сукупність фізичних, соціальних, матеріальних і

- моральних ресурсів держави, що складають той потенціал, використання якого (а в деяких випадках навіть просто його наявність) дозволяє йому домогтися своїх цілей на міжнародній арені,
- д) геополітичний регіон, 5) осі, навколо яких йде процес геополітичного структурування й організації простору у певнім регіоні,
- є) кордон, 6) сукупність процесів і різного роду механізмів, за допомогою яких живі істоти проголошують, демаркують і захищають район свого мешкання,
- ж) геостратегічний регіон, 7) держава, розташована між територіями двох або декількох більш значних держав,
- з) буферна держава, 8) концепція, що пояснює явища громадського життя і політичного розвитку особливостями природних умов і географічного положення країни або регіону,
- і) геостратегічні лінії, 9) регіон навколо держави або групи держав, що грають ключову роль у світовій політиці, що представляє собою простір, у який крім територій країн, що утворюють цей регіон, входять їхні зони контролю і впливу,
- к) багатополярна політична система, 10) геополітична система, що має декілька геоцентрів сили,
- л) геополітика 11) частина геополітичного регіону, що відрізняється більш тісними і стійкими політичними, економічними і культурними зв'язками.

2) Яка основна позитивна перспектива розвитку міжнародних відношень?

- а) формування центрів військової сили, б) заміна права сили силою права, в) заміна міжнародного права на силові методи, г) хаос і анархія.

3) Автором теорії про вплив клімату на політичний процес є...

- а) Ф. Аквінський; б) Г. Маккіндер; в) Ш. Монтеск'є, г) Ж. Боден.

3.2 Повчання щодо виконання контрольних робіт.

3.2.1 Вимоги до письмової контрольної роботи.

Контрольна робота виконується студентом-заочником у міжсесійний період і є основною формою контролю самостійної роботи. Вона повинна

включати до свого складу - план, стислий вступ, виклад змісту теми, що розглядається, висновки та список використаної літератури.

Приблизний план контрольної роботи і література до тем надається в цьому методичному посібнику. Крім того, при написанні роботи слід використовувати літературу, що рекомендована при вивченні відповідних тем курсу (див. п. 2.1).

Студенти, які достатньо глибоко вивчили та засвоїли обрану тему, можуть за своєю ініціативою включити в роботу яке-небудь питання, але це включення повинно бути логічно обгрунтованим, витікати з потреб матеріалу, що досліджується.

В стислому вступі необхідно показати ціль роботи, актуальне значення проблем, що розглядаються.

Основна частина контрольної роботи повинна свідчити про знання студентом сутності самої роботи, всього вивченого і використаного під час висвітлення теми учбового, монографічного, періодичного матеріалу.

В ході висвітлення того чи іншого питання студенти зітхаються з численними точками зору щодо розглядаємої теми. В такому разі слід привести основні точки зору і одночасно дати власну думку з цього питання.

У підборі необхідної літератури слід використати першоджерела, монографії, збірники, різні довідники та періодичні видання, які містять в собі найбільш свіжі цифри, факти, є новітніми джерелами інформації.

Після вивчення літератури слід уточнити план роботи. В цілому викладання теми повинно носити закінчений характер. Підсумки і висновки мають відбивати ступінь та якість виконання поставленої задачі.

Всі наведені в тексті цитати, статистичні матеріали повинні бути підтверджені посиланнями на джерело за формою: автор, назва роботи, рік і місце видання, сторінка.

Студенту слід уникати найбільш характерних недоліків, котрі мають місце під час виконання роботи. Серед них: поверхове викладання основних теоретичних положень, калькований перепис розділів підручника, монографій, журнальних статей, використання застарілої літератури, відсутність чіткої структури, непослідовність у викладанні.

При оформленні контрольної роботи слід дотримуватися певних вимог. На обкладинці зошита вказується прізвище, ім'я та по батькові студента, шифр його студентського квитка, домашня адреса, а на першій сторінці тексту – номер контрольної роботи, її тема і план. На всіх сторінках залишаються поля (для зауважень рецензента); сторінки нумеруються. Подалі на сторінках - власне виклад теми за питаннями відповідно до плану. В кінці роботи ставиться особистий підпис і дата.

До складання іспиту з дисципліни “Політологія” допускаються студенти, котрі виконали 2(дві) письмові контрольні роботи, що після перевірки були зараховані.

3.2.2 Тематика контрольних робіт.

Контрольна робота №1.

Тема 1. Політика як соціальне явище.

План.

1. Сутність політики та її функції.
2. Види політики.
3. Політика і право, їх взаємозв'язок.

Література

1. Лазаренко О.В., Лазаренко О.О. Теорія політології. К., Вища школа, 1996.
2. Політологія. Словник термінів і понять. - К., 1996.
3. Рябов С.Г. Політологічна теорія держави. К, 1996.
4. Теорія української політології. Курс лекцій. К, 1993.
5. Андреев С.С. Политика как социальное явление. / Социально-политические науки. - 1997, № 7.

Тема 2. Політологія як наука.

План.

1. Предмет і методи політології.
2. Закони, категорії та функції науки про політику.
3. Місце політології у системі знань про суспільство.

Література

1. Жан Бодуен. Вступ до політології. Б- К., «Основи», 1996.
2. Л.Сморгунов, В.Семенов. Политология.- Санкт-Петербург. 1996.
3. Політологія. – Львів, «Світоч». 1995.
4. Гадишев О.С. Введение в политическую науку. - М., 1997.
5. Кудряченко А.І. Основи політології. Методичні матеріали та рекомендації до вивчення вузівського курсу., К., 1997.
6. Політологія. За ред. О.І.Дзюбка, К.М.Левківського. - К., «Вища школа», 1998.

Тема 3. Політичні вчення стародавнього Сходу.

План.

1. Вчення Конфуція.
2. Політичні погляди Лаоцзи і Моцзи.
3. Легісти та їх концепція політики.

Література:

1. История политических и правовых учений: Древний мир. Отв.ред.В.С.Нарсисянц. М, 1985.
2. Челюан В.К. Восток-Запад: Переемственность в философии античного и средневекового общества. М, 1979.
3. Переломов Л.С. Конфуцианство и легизм в политической истории Китая. М, 1981.

Тема 4. Політичні вчення стародавньої Індії.

План:

1. Ідеологія Брахманізма.
2. Політичні вчення Будди.
3. Ідеологія “Закону Ману”.

Література:

1. История политических и правовых учений: Древний мир. Отв.ред.В.С.Нарсисянц. М, 1985.
2. Челюан В.К. Восток-Запад: Переемственность в философии античного и средневекового общества. М, 1979.

Тема 5. Політичні вчення Древньої Греції.

План:

1. Ранній період (IX-VI ст. до н.е.).
2. Другий період (V-перша пол. IVст.до н.е.).
3. Третій період (друга пол. IV- II ст.до н.е.).

Література:

1. История политических и правовых учений: Древний мир. Отв.ред.В.С.Нарсисянц. М, 1985.
2. Аристотель. Сочинения: в 4 т. М, 1990.
3. Платон. Собрание сочинений в 4 т. М, 1990.
4. Бергер А.К. Политическая мысль древнегреческой демократии. М, 1966.
5. Доватур А.И. Политика и политии Аристотеля. М, 1965.
6. Нарсисянц В.С. Политические учения Древней Греции. М, 1979.

Тема 6. Політичні вчення Стародавнього Риму.

План:

1. Царський період (754-510рр.до н.е.)
2. Республіканський період (509-28рр.до н.е.).

3. Імператорський період (27р.до н.е.-476р.н.е.).

Література:

1. История политических и правовых учений: Древний мир. Отв.ред.В.С.Нарсисянц. М, 1985.
2. Челоян В.К. Восток-Запад: Переемственность в философии античного и средневекового общества. М, 1979.
3. Утченко С.Л. Политические учения Древнего Рима. М, 1977.

Тема 7. Політичні вчення Середньовіччя.

План:

1. Політичні ідеї реформації.
2. Поява теорії державного суверенітету Ж.Бодена.
3. Політичні вчення Н.Макіавеллі.

Література.

1. Жан Боден – основоположник концепции государственного суверенитета. М,1990.
2. История политических и правовых учений: Древний мир. Отв.ред.В.С.Нарсисянц. М,1985.
3. Чегуров И.С. Политическая идеология средневековья: Византия и Русь. М,1990.
4. Макиавелли Н. Сочинения. Т.1. М,1934.
5. Теория государства и права. М,1999.

Тема 8. Політична думка часів Відродження.

План:

1. Ранній період (XVI-кін.XVII ст.).
2. Другий період (XVII-кін.XVIIIст.).
3. Третій період (XVIII-початок XIXст.).

Література:

1. Кампанелла Т. Город Солнца. М,1954.
2. Мор Т. Утопия. М,1978.
3. Бабеф Г. Сочинения. М,1981-1982.
4. Бонтан П.К., Прозорова Н.С. Томас Мор. М, 1983.
5. Горфункель А.Х. Томмазо Кампанелла. М,1969.
6. Гуковский М.А. Итальянское Возрождение. Ленинград, 1990.
7. Соколов В.В. Спиноза. М,1977.
8. Французское Просвещение и революция. М,1989.
9. Оуен Р. Избранные сочинения. М,Л,1950.

Тема 9. Раціоналістичні концепції політики.

План:

1. Просвітництво Ф.Бекон і Дж.Локк про державу та правові основи людського буття.
2. Рациональне трактування політики в працях французських просвітників.
3. Політико-правові вчення в Німеччині у ХУІІІ-ХІХ ст.

Література:

1. Вебер М. Избранные произведения. М,1990.
2. История буржуазного конституционализма ХІХв. М, 1986.
3. Гегель Г. Политические произведения. М,1978.
4. Гайденко П.П. Парадоксы свободы и учения Фихте. М,1990.
5. Баскин Ю.Я. Кант. М,1984.
6. Бакунин М.А., Бердяев Н.А. Философия. Социология. Политика. М, 1989.

Тема 10. Українська політична думка ХУІ-ХУІІІ ст.

План:

1. Українська політична думка періоду формування гуманістичних і реформаторських ідей ХУІ ст.
2. Українська політична думка напередодні і після національно-визвольної війни (1648-1654рр.).
3. Політичні погляди Б.Хмельницького.

Література:

1. Винниченко В. Відродження нації: В 3-хч. Київ, 1991, т.1-3.
2. Грушевський М. Історія України-Русі. К, 1991.
3. Грушевський М. Очерки истории украинского народа. К, 1990.
4. Кухта Б.Л. Історія української думки. Львів, 1991.
5. Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький. Львів, 1990.

Тема 11. Українська політична думка другої половини ХІХ-першої половини ХХ ст.

План:

1. Українська політична думка від падіння кріпацтва до відновлення державності.
2. Політичні погляди Т.Г.Шевченка.
3. Українська політична думка в міжвоєнний період (20-30 роки ХХ ст.).

Література:

1. Грушевський М. Історія України-Русі. К, 1991.
2. Грушевський М. Очерки истории украинского народа. К, 1990.
3. Кухта Б.Л. Історія української думки. Львів, 1991.
4. Крип'якевич І.П. Історія України. Львів, 1990.
5. Потульницький В. Історія української політології. К,1992.
6. Прицак О. Історіософія Михайла Грушевського. К,1991

Тема 12. Політичні діячі України та їх погляди
на розвиток Української держави.

План:

1. Політичні вчення П.Могили.
2. Політичні вчення М.Драгоманова.
3. Політичні вчення та діяльність М.С.Грушевського.

Література:

1. Грушевський М. Історія України-Русі. К, 1991.
2. Дорошенко Д. Нарис Історії України. К, 1992, т.1-2.
3. Драгоманов М.П. Чудацькі думки про українську справу. К, 1970, т.1-2.
4. Драгоманов М. Вибране. К, 1991.
5. Історія України. Нове бачення. К, 1995, т.1-2.
6. Хижняк З.И. Киево-Могелянская академия. К,1988.

Контрольна робота № 2.

Тема 13. Політична система.

План:

1. Сутність і структура політичної системи.
2. Функції політичної системи.
3. Політична система України.

Література:

1. Борисов В.К. Теория политических систем. М, 1991.
2. Гаджиев К.С. Политическая наука. М, 1995.
3. Литвин В. Політична арена України: дійові особи і виконавці. К, 1994.
4. Політичні структури та процеси в сучасній Україні. К, 1995.
5. Політологічний енциклопедичний словник. К, 1997.

Тема 14. Влада як соціальний феномен.

План.

1. Поняття , сутність та різновиди влади.
2. Основні функції влади.
3. Проблеми розподілу влади: Історичний аспект і сучасний стан в Україні.

Література

1. Авторханов А.А. Технология власти. - М., 1991.

2. Иванов В.И. и др. Технологии политической власти. Зарубежный опыт. - К., Высшая школа. 1994.
3. Каверин М. Потребность власти. - М., 1991.
4. Мишин А.А. Принцип разделения власти в конституционном механизме США. - М., 1984.
5. Рассел Б. Власть: новый социальный анализ. - К., 1996.
6. Халипов В.Ф. Власть: Основы кратологии. - М., 1995.
7. Энтин Л.М. Разделение властей. Опыт современных государств. - М., 1995.

Тема 15. Політична влада.

План.

1. Сутність та специфіка політичної влади.
2. Основні концепції політичної влади.
3. Політична влада як засіб стабільності у суспільстві.

Література

1. Выдрин Д.И. Очерки практической политологии. - К., 1991.
2. Лазаренко О.В.Є., Лазаренко О.О. Теорія політології. -К., Вища школа. 1996.
3. Рябов С.Г. Державна влада: проблеми авторитету і легітимності. - К., 1996.
4. Д.П.Зеркин Основы политологии. Ростов-на-Дону. «Феникс». 1996.
5. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави. К, 1995.
6. Шлях до перемоги: технологія виборчої стратегії. К, 1993.

Тема 16. Політичні режими.

План:

1. Сутність і структура політичного режиму.
2. Типи політичних режимів.
3. Політичні режими України.

Література:

1. Энтин Л. Разделение властей: опыт современных государств. М, 1995.
2. Желев Ж. Фашизм: тоталитарное государство. М, 1991.
3. Зимичев А. Психология политической борьбы. К, 1992.
4. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідерство. Львів, 1995.
5. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм. К, 1993.

Тема 17. Держава як інститут політичної системи.

План:

1. Сутність, структура, функції і типи держави.
2. Форми державного правління і державного устрою.

3. Проблеми державотворення в Україні.

Література:

1. Ардан Ф. Франция: государственная система. М, 1994.
2. Гелей С. Від національної ідеї до державності. Львів, 1998.
3. Георгіца А. Конституційно-правові інститути зарубіжних країн. Черновці, 1994.
4. Энтин Л. Разделение властей: опыт современных государств. М, 1995.
5. Желев Ж. Фашизм: тоталитарное государство. М, 1991.
6. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави. К, 1995

Тема 18. Політичні партії і партійні системи.

План.

1. Сутність і поняття політичних партій.
2. Партійні системи і їх типологія.
3. Становлення та тенденції розвитку політичних партій в Україні.

Література

1. Рудич Ф. Становлення нових політичних структур//Політика і час. 1992. 7, 8.
2. Сморгунов Л., Семенов В. Политология. - Санкт-Петербург. 1996.
3. Шмачкова Т.В. Мир политических партий. //Полис. 1992. 1,2.
4. Янковський. Політичні партії України. - К., 1996.
5. Корнієвський О.А., Якушин В.М. Молодіжний рух та політичні об'єднання в Україні. К., 1996.
6. УНА-УНСО: «Хай ненавидять, аби любили». К 1996.

Тема 19. Громадсько-політичні організації та рухи.

План.

1. Громадсько-політичні об'єднання та рухи, основні риси.
2. Типи і функції громадсько-політичних організацій та рухів.
3. Місце і роль організацій та рухів у сучасному розвитку українського суспільства.

Література

1. Білоус А.О. Політичні об'єднання України. - К., 1993.
2. Сергиенко П.А. Массовое политическое движение. К., 1991.
3. Сморгунов Л., Семенов В. Политология. - Санкт-Петербург. 1996.
4. Цибульник В.В. Молодежь и общество: социол. очерк. - К., 1990
5. Базовкін Є., Кремень В. Партії та громадські об'єднання України. - К., 1994.

Тема 20. Виборча система.

План

1. Основні принципи функціонування виборчих систем.

2. Типи виборчих систм.
3. Виборча система України.

Література:

1. Бебик В. Як стати популярним, перемогти на виборах і утриматись на політичному олімпі. К, 1993.
2. Блондель Ж. Политическое лидерство. М, 1992.
3. Данилов С. Двухпартийная система Канады: тенденции развития. М, 1992.
4. Парламенты мира. М, 1991, ч.1-2.
5. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм. К, 1993.
6. Шлях до перемоги: технологія виборчої стратегії. К, 1993.

Тема 21. Суб'єкти і об'єкти політики

План

1. Поняття суб'єктів і об'єктів політики.
2. Характеристика та основні риси головних суб'єктів політики.
3. Політичні еліти.

Література

1. Лэйн Д. Перемены в России: роль политической элиты. //Социс. 1996.
2. Основи політології. А.Боднер. - К., 1991.
3. Полохало В., Слюсаренко А. «Політичний процес та політична еліта». Політична думка. 1994. нр.1.
4. Санистебан Л.С. Основы политической науки. - М., 1992.
5. Фромм Э. Бегство от свободы. - М., 1990.
6. Хоффиан П., Ланге У. Элиты и демократизация: германский опыт. //Социс. 1996.т.4.
7. Вовканович С. Еліта - найбільш конвертована валюта. //Віче 1997 № 5.
8. Татенко В. Як стати і бути лідером: поради психолога. - К., 1996.
9. Политология. Курс лекций. Под ред. М.Н.Марченко - М., Зерцало. 1997.

Тема 22. Особистість як суб'єкт політики

План.

1. Політична соціалізація особистості.
2. Політична поведінка та політична участь.
3. Політичне лідерство: природа, функції, типологія.

Література

1. Бебик В., Корнев Н. Политическая культура и политическая социализация // Політична думка. 1994. 1.
2. Выдрин Д.И. Очерки практической политологии. - К., 1991.
3. Основы политологии. Под ред. Боднара А. - К., 1991.
4. Политология: курс лекций. Под ред. Радугина А.А. - М., «Центр». 1996.

5. Макеєв С., Надточій А. Політична соціалізація в пострадянській Україні. //Політична думка. 1997. № 1.

Тема 23. Політичне лідерство

План.

1. Сутність і витоки політичного лідерства.
2. Типологія лідерства.
3. Соціально-політичний портрет сучасного політичного лідера України. (На вибір студентів)

Література

1. Лазоренко О.В., Лазоренко О.О. Теорія політології. - К., Вища школа. 1996.
2. Політологія. За ред. О.І.Семківа. Львів, «Світоч». 1995.
3. Вовканович С. Еліта найбільш конвертована валюта.//Віче - -1997. № 5.
4. Татенко В. Як стати і бути лідером: поради психолога. - К., 1996.
5. Кухта Б., Тонкоухова Н. Політичні еліти і політичне лідерство. - Львів, 1995.

Тема 24. Теорія еліт.

План:

1. Концептуальні напрями тлумачення еліт.
2. Шляхи формування еліти.
3. Типологія еліт.

Література:

1. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідерство. Львів, 1995.
2. Миллс Р. Властвующая элита. М, 1959.
3. Михельс Р. Вожди и массы// Диалог, 1990, № 3,5,7,9.
4. Ницше Ф. Воля к власти. М, 1994.
5. Плеханов Г.В. К вопросу о роли личности в истории. М, 1948.
6. Херманн М.Д. Стили лидерства в формировании внешней политики// Полис, 1991, №1.

Тема 25. Політичні режими.

План:

1. Тоталітарний режим.
2. Авторитарний режим.
3. Демократичний режим.

Література:

1. Турчин В. Тоталитаризм // Погружение в трясину. М, 1991.
2. Фадеев Д.А. От авторитаризма к демократии// Полис, 1992, № 1-2.

3. Гальчинський А.К. Кінець тоталітарного соціалізму, що далі? К, 1996.
4. Журавський В. Политический процесс в Украине: анализ, поиски, решения. К, 1995.
5. Даниленко М., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні: 20-30-ті роки. К, 1991.
6. Желев Ж. Фашизм: тоталитарное государство. М, 1991.
7. Політологія посткомунізму: політичний аналіз посткомуністичних суспільств. К, 1995.

Тема 26. Демократія у політичному житті суспільства

План.

1. Поняття, сутність та ознаки демократії.
2. Основні концепції демократії.
3. Специфічні умови становлення й розвитку демократії в Україні.

Література

1. Політологія. За ред. Семківа. «Світоч». Львов. 1994.
2. Основы политологии. А.Бондар - К., 1991.
3. Дзуликий Янус. Введение в политологию. - М., 1994.
4. Демократия и тоталитаризм. А.Рейман. - М., 1993.
5. Кельман М. Десять засад демократії. //Право України. - 1996 № 8.
6. Токвиль А. О демократии в Америке. - М., 1994.
7. Трипольський В.О. Тернисті шляхи демократії: спроба політологічного аналізу//Український історичний журнал. - 1994, № 6.

Тема 27. Міжнародні відносини і зовнішня політика держави.

План:

1. Основні міжнародні і регіональні організації.
2. Тенденції сучасного світового розвитку.
3. Україна в контексті міжнародних відносин.

Література:

1. Конституція України. К, 1996.
2. Основні напрямки зовнішньої політики України. К, 1993.
3. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин. Львів, 1995.
4. Матвієнко В. Соціологічний аналіз в політиці. К, 1995.
5. Міхновський М. Самостійна Україна. Київ, Львів, 1991.
6. Погорілий О. Соціологічна думка ХХ століття. К, 1996.

Тема 28. Політична свідомість

План.

1. Сутність і структура політичної свідомості.
2. Ідеологія та політика.

3. Роль громадської думки в політиці.

Література

1. Сморгунов Л., Семенов В. Политология. -Санкт-Петербург. 1996.
2. Политология. Курс лекцій. -Київ. Вища школа. 1993.
3. Осовський В. Проблеми інституціоналізації громадської думки. //Політологічні читання. - 1992. № 3.
4. Соловьев А.И. Политическое сознание и политическая культура. - М., 1991.
5. Пугачев В.П., Соловьев А.И. Введение в политологию. М. 1996.

Тема 29. Політична культура.

План

1. Поняття, зміст і функції політичної культури в суспільному житті.
2. Типологізація політичної культури.
3. Шляхи становлення демократичної політичної культури в Україні.

Література

1. Дзюба І.М. Що за обрієм (наша культурна спадщина і культурне майбуття). Україна. К., 1992. Вип.1.
2. Лісовий В. Поняття політичної культури і сучасний стан політичної культури в Україні. //Розбудова держави: 1993. 3.
3. Пахомов Ю. Політична культура посттоталітарної доби. Політ. читання 1992. нр.2.
4. Ребкало В. До нової парадигми політичної культури. //Політ. вісник. - К., 1993. ч.3.
5. Бебик В.М., Головатий М.Ф., Ребкало В.А. Політична культура сучасної молоді. К., 1996.
6. Лісовий В.С. Поняття політичної культури. Політична культура українців. //Феномен української культури: методологічні засади осмислення. - К., 1996.

Тема 30. Політика та соціальний конфлікт

План.

1. Природа соціального конфлікту.
2. Типи та функції соціального конфлікту.
3. Політична криза.

Література

1. Конфликтологическая экспертиза. //Социс. 1996.
2. Дружинин В. Введение в теорию конфликта. - М., 1989.
3. Ишмуратов А.Т. Конфликт і згода. - К., Наукова думка. 1996.
4. Политический конфликт. Технология инициирования, регулирования, разрешения. //Политические науки. 1995. №5.
5. Небоженко В.С. Соціальна напруженість і конфлікти в українському суспільстві. - К., 1994.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ “ПОЛІТОЛОГІЯ”
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ІІІ-ІV КУРСІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
ВСІХ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ.

Укладач: Бубнов І.В.

Підп. до друку
Умовн. друк. арк.

Формат
Тираж

Папір
Зам. №

Надруковано з готового оригінал-макета

Одеський державний екологічний університет
65016, Одеса, вул.Львівська, 15
